

«ОСНОВИ СОЦІОЛІНГВІСТИКИ ТА МОВНОЇ ПОЛІТИКИ»
спеціальність 014 «Середня освіта (Українська мова і література)»
ОПП «Середня освіта (українська мова і література)»

Викладач – кандидат філологічних наук, доцент Адах Наталія Арсенівна

Кількість кредитів – 4

Семестр – 8

Анотація дисципліни

Дисципліна «Основи соціолінгвістики та мовної політики» займає важливе місце у системі лінгвістичної підготовки майбутніх спеціалістів, є додатковим у вивченні всіх лінгвістичних дисциплін. Указаний курс закладає основи теоретичних знань, сприяє поглибленому вивченню соціальної природи мови, свідомому засвоєнню інших мовознавчих курсів.

Під час вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти знайомляться з основними формами відображення у мові соціальних процесів і особливостей суспільного розвитку, з «формами породження певних рис мовлення», що викликані соціальними факторами, з закономірностями у зміні мови під впливом суспільства.

Дисципліна має теоретичну спрямованість, а саме: відомості про соціальну лінгвістику як науку, методи вивчення соціальної сутності мови, суспільного її характеру, історичний розвиток мови, значну увагу приділено українській мові як державній мові України. Практичні заняття забезпечують засвоєння знань, розвивають у студентів вміння класифікувати різноманітні мовні явища, спостерігати й аналізувати факти різних мов. Курс покликаний сприяти формуванню у майбутніх філологів ефективних форм соціальної і мовленнєвої поведінки.

Мета та завдання

Мета навчальної дисципліни – вивчення проблем сучасної соціолінгвістики як дисципліни, що розглядає обумовленість функціонування мови соціальними факторами, до яких насамперед відносяться особливості суспільного і культурного життя людей, а також конкретні умови комунікації, аналіз стратегій мовної політики.

Основні завдання навчальної дисципліни – дати студентам знання про зміст базових понять сутності і функцій мови як засобу спілкування, соціолінгвістичною типологією мовних форм, понять мовної політики, мовної ситуації, мовних контактів, впливу суспільних факторів на розвиток мови; сприяти виробленню у студентів навичок самостійно розробляти на основі зібраних соціолінгвістичних даних мовну політику, вміти застосовувати методи соціолінгвістичних досліджень, вирішуючи конкретні прикладні завдання.

У процесі вивчення навчальної дисципліни у здобувачів вищої освіти формуються такі компетентності:

загальні:

ЗК 1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 3. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК 5. Здатність працювати в команді.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 7. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

фахові:

ФК 5. Здатність вільно володіти українською мовою, адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової і міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.

ФК 10. Здатність власною державницькою позицією, особистою мовною культурою, ерудицією, повагою й любов'ю до української мови, літератури, історії виховувати національно свідомих громадян України.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у студентів формуються такі **програмні результати навчання**:

ПРН 2. На основі знань із лінгвістичних дисциплін та історії української мови здатний використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії української мови в ЗЗСО; здатний інтерпретувати й зіставляти мовні явища, виконувати різні види лінгвістичного аналізу; вільно володіє нормами української мови, навичками автоматичного грамотного письма, навичками текстотворення в усіх функціонально-стильових різновидах сучасної української літературної мови відповідно до комунікативної мети та за допомогою стилістичних ресурсів національної мови; здатний демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетентності в процесі фахової і міжособистісної комунікації, вдосконалювати та підвищувати власний компетентнісний рівень.

ПРН 8. На основі знань із фундаментальних та професійно зорієнтованих дисциплін володіє комунікативною мовленнєвою компетентністю з української мови (лінгвістичний, мовленнєвий, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах; ефективно спілкується в колективі, науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-діловій сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.

Очікувані результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати**:

- загальнометодологічні та загальнонаукові основи соціолінгвістики, її предмет, об'єкт, завдання;

- основні теоретичні положеннями щодо природи соціолінгвістичних явищ та процесів сучасної мови;

- фактори, що впливають на соціальну диференціацію мови та її еволюцію;

- основні форми існування мови, її стратифікацію у соціолінгвістичному аспекті;

- базові знання, феномени і явища соціолінгвістики на фонетичному, граматичному, лексичному та стилістичному рівнях для подолання мовленнєвих

бар'єрів міжкультурної комунікації і здійснення адекватного перекладу різножанрових текстів;

- сутність поняття «мовна політика» та його складники;
- основні методики проведення соціолінгвістичних досліджень.

уміти:

- виявляти соціолінгвістичні особливості текстів різних жанрів;
- здійснювати комунікативно-прагматичний аналіз тексту в процесі перекладу;
- урахувати соціолінгвістичні особливості різножанрових текстів підчас їхнього перекладу;
- зіставляти мовні явища у соціолінгвістичному аспекті;
- виявляти детермінованість функціонування мови соціально-культурними чинниками;
- характеризувати мовну ситуацію регіону та описувати конкретну мовленнєву ситуацію у світлі її соціолінгвістичних ознак;
- відрізнити особливості різних форм існування мови: літературної мови, соціального діалекту (жаргону), територіального діалекту тощо.

Очні консультації: за попередньою домовленістю з викладачем щосереди з 12.45 до 14.05 (2 академічні години).

Онлайн консультації: за попередньою домовленістю з викладачем щоп'ятниці з 18.00 до 20.00.

E-mail викладача: arsenivna@gmail.com